

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Igyártó Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Igyártó Gyöngyi ügyvéd által képviselt felperesnek, a dr. Papp Sándor ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2017. július 13. napján meghozott 38.P.22.019/2016/29. számú ítélete ellen a felperes részéről 31. és Pf.4. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 190.500 (százkilencvenezer-öttszáz) forint másodfokú perköltséget. A le nem rótt 2.500.000 (kétmillió-öttszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

K. A. 2014. július 4-én indított pert az alperes, valamint a 'E' Kft. ellen. Keresetében az alperesek egyetemleges marasztalását kérte 20.000.000 forint nem vagyoni kártérítésben és 2014. január 2-től annak késedelmi kamatában, majd a per folyamán keresetének tőkeösszegét 100.000.000 forintra felemelte.

Keresete ténybeli alapjaként előadta, hogy 'A' és 'C' települések határán, a 'C' '1' helyrajzi számú, és 'A' '2' helyrajzi számú állami tulajdonban álló ingatlanokon 1971 óta azbesztet felhasználó állami vállalat működött. Az állam 1981. január 1-jével megalapította az 'E' Vállalatot, melynek 1995. december 31-től a 'D' Építőipari Kft. a jogutóda. Adásvételi szerződések alapján az ingatlanok tulajdonosa 2011. szeptember 27. napjával a 'E'... Kft. lett. Állította, hogy születése óta 'A'-ben, a gyártól 50 méterre lakott. 2011 májusában észlelte, hogy terhelésre könnyen elfárad, az elvégzett mellkasi CT malignitás gyanúját még nem vetette fel, betegségét TBC-s pleuritisnak gondolták, ezért antituberkulotikus kezelést kapott. A 2014. január 2-án végzett biopszia mellhártya mesothelioma megbetegedést igazolt nála, melynek oka a gyárból a levegőbe jutott azbesztszál belélegzése volt.

Az elsőfokú bíróság a felperes elállása folytán a II. rendű alperes vonatkozásában a pert megszüntette. A per folyamán **K. A.** 2015. augusztus 9-én elhalálozott. Az elsőfokú bíróság jogerős végzésével – a csatolt végrendelet alapján – megállapította, hogy jogutóda házastársa, a felperes.

A felperes állította, hogy az alperes felelőssége a közös károkozás szabályai szerint a 'D' Kft.-vel egyetemleges. Az alperes felelősségét elsődlegesen arra alapította, hogy az ingatlan tulajdonosaként nem gondoskodott arról, hogy az ingatlanon működő eternit gyár tevékenysége a szomszédokat szükségtelenül ne zavarja, az azbeszt felhasználásából eredő azbesztpor és aszbesztszál az ingatlanon belül maradjon [Ptk. 100. §-a]. Másodlagosan azt állította, hogy a veszélyes üzemi tevékenység folytatása szempontjából az alperest üzembentartónak kell tekinteni, és felelőssége a Ptk. 345. § (1) bekezdése alapján fennáll. A környezetszennyező magatartásával okozott kárért pedig az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény alapján ugyancsak a tárgyi felelősség szabályai szerint felel. Végző soron arra hivatkozott, hogy megbízóként a felelőssége a Ptk. 350. § (1) bekezdése szerint is fennáll az állami vállalat által okozott károkért.

A felperes végleges keresete szerint 100.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és 2011. június 1. napjától késedelmi kamat megfizetését kérte.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, annak jogalapját és összecszerűségét egyaránt vitatta. Vitatta, hogy a felperesi jogelőd megbetegedését a selypi gyárból kikerült azbesztszálak belélegzése okozta. Hivatkozott arra, hogy a felperesnek az 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 37. § (2) bekezdése alapján a 'D' Kft. felszámolási eljárásában kellett volna igényét hitelezőként érvényesíteni. Állította, hogy 1995. december 31. napjától a 'D' Kft. 100%-os üzletrész tulajdonosa nem az állam, hanem az 'F' Rt. volt, ezért mögöttes tulajdonosi felelőssége szóba sem kerülhet. Hivatkozott arra, hogy az 1976. évi II. törvény nem biztosított külön lehetőséget azon ingatlan tulajdonosával szembeni kártérítési igény érvényesítésére, amelyen környezetszennyező tevékenységet folytattak, ezt a lehetőséget csak az 1995. december 20. napján hatályba lévő 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) teremtette meg. Álláspontja szerint a szomszédjogi sérelem miatti kárigény a szükségtelen zavarásban megnyilvánuló jogellenes magatartás tanúsítójával szemben érvényesíthető. Magatartása felróhatóságának hiányában pedig felelőssége bizonyosan nem áll fenn. Állította, hogy nem folytatott veszélyes üzemi tevékenységet. Továbbá, hogy nincs olyan jogszabály, amely a mögöttes felelősségét írná elő az állami vállalatok tevékenységéért. Az állami vállalat nem a megbízottjaként végezte tevékenységét, ezért a Ptk. 350. §-a alapján sem felel.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A felperest az alperes javára 381.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte, és megállapította, hogy a le nem rótt 1.500.000 forint illetéket és az állam által előlegezett 148.336 forint szakértői díjat az állam viseli.

Ítéletének indokolásában tényként állapította meg, hogy a 'C' '1', és a 'A' '2' helyrajzi szám alatt nyilvántartott ingatlanokon felépült cementgyárban 1971-től a különböző cementipari termékek gyártásához fehér és kék azbesztet használtak. 1963. június 30-ával megalapították az ... Mész- és ...ipari Országos Vállalatot, melynek amű is gyáregysége volt. A Vállalat neve 1968. január 1-től ...-...művek lett. A kék azbeszt felhasználásával készülő tűzálló cement gyártását 1982-ben beszüntették. 1981. január 1. napjával a 'H' ...gyár és a ... 'E' Csőgyár kivált a ...ipari Vállaltból és létrejött az 'E' Vállalat. 1989-ben a nyergesújfalui gyár privatizálására került sor, így ettől kezdve a selypi gyár képezte az 'E' Vállalatot. 1998. december 31-től az 'E' Vállalat átalakult, jogutóda az 'D' Kft. volt.

Megállapította, hogy a felperesi jogelőd születése, 1961. november 8. óta 'A' településen élt a gyártól 50 méterre. 2014. január 2-án diagnosztizáltak epitheliás mesotheliomát nála. Megbetegedése az azbesztcementgyár kiporzása miatt alakult ki és ez vezetett a 2015. augusztus 8-án bekövetkezett halálához is.

Kifejtette: a felperesi jogelőd esetében nem volt vitatható az egészség és élet sérelme. A sérelem súlyosságánál fogva minden további tény előadása nélkül megállapítható volt, hogy a felperesi

jogelődöt kár érte, amelyet az alperes sem vitatott. Az orvosszakértő kiegészített véleménye alapján a felperesi jogelőd megbetegedését okozó azbeszt expozíció legvalószínűbb időtartamát születési évére is figyelemmel az 1971 és 1985 közötti időben határozta meg. Utalt arra, hogy a szakértő szerint a felperes megbetegedése esetén 20 éves látenciával kellett számolni. 1992 után viszont nem volt bizonyított a kék azbeszt felhasználása, ezért a szakvélemény alapján nem volt igazolt, hogy az ezt követő időszak releváns lett volna a felperes megbetegedése szempontjából. Ezért a bíróság nem vizsgálta az ezt követően hatályban lévő felelősség-keletkeztető jogszabályi rendelkezéseket. Megállapította, hogy az azbesztcementet tartalmazó termékek előállítása, azok környezetet veszélyeztető jellegükre figyelemmel veszélyes üzemnek minősültek. A veszélyes üzemi felelősség alanya azonban nem az alperes volt. Egyetértett az alperes azon jogi álláspontjával, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató gazdasági társaság tevékenységéért a társaság vagy az ingatlan tulajdonosa felelne a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint. Utalt arra, hogy az üzemet egy elkülönült jogalanyisággal rendelkező személy közbeiktatásával hozta létre az alperes, az állami vállalat, de utóbb a gazdasági társaság is elkülönült jogi személy volt. A veszélyes üzem ezen elkülönült jogi személy érdekében működött, az ő javára hozott hasznót, a piacon az adott jogi személy jelent meg jogalanyként. Az elkülönült jogalanyiságra figyelemmel az alperes nem minősült közvetett üzembentartónak. Rámutatott, hogy az 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdése és 27. § (3) bekezdése alapján az alperes nem tartozott felelősséggel az 'E' Vállalat által folytatott környezetveszélyeztető, szennyező tevékenységért. A felperes által hivatkozott 1977. évi VI. törvény és 1976. évi II. törvény rendelkezései üzembentartói minőséget nem alapítottak. Az alapító (és nem az alperes) és az állami vállalat között nem állt fenn megbízási jogviszony, ebből következően az alperes felelőssége a Ptk. 350. § (1) bekezdése alapján sem állt fenn.

Megállapította, hogy a környezetszennyező tevékenység a Ptk. 100. §-ában foglalt szükségtelen zavarást megvalósította. Álláspontja szerint a Ptk. 100. §-a nem önálló kárfelelősségi szabály, az csak a 339. §-al együtt képezheti a kereset jogalapját. A kárkötelem alanya pedig csak az ingatlan tulajdonosa lehet. Ebben a tekintetben egyetértett a felperes által felhívott Kúria Pfv.20.952/2007/3. számú eseti döntésében foglaltakkal. Álláspontja szerint a tulajdonosnak a tulajdona használójával szembeni jogviszonya keretében kifejtetendő magatartásai értékelendők csak a károkozás és a kimentés körében is. Utalt arra, hogy az alperes a tulajdonából fakadó állami vállalattal, mint használóval szembeni kötelezettségeinek maradéktalanul eleget tett, e tekintetben a felróhatóság alól kellően kimentette magát. Az alperes eredménnyel bizonyította, hogy nem volt általában elvárható a 80-as években, illetve a 90-es évek elején annak az információnak az ismerete, hogy az azbesztkiporzás a szakértői véleményben meghatározott hatókörben és valószínűséggel határértékre tekintet nélkül egészségkárosító hatású, halálos betegséget okozhat. Utalt arra, hogy maga a felperesi képviselő is 1988-ra tette azt az időpontot, amikor köztudomásúvá vált, hogy az azbeszt emberen rákkeltő veszélyes anyag. Ugyanakkor a felperes figyelmen kívül hagyta azt a bizonyított tényt, hogy a jogelődjének károsodása nagy valószínűséggel még 1985 előtt bekövetkezett. Álláspontja szerint tehát az állami vállalat a kor adott színvonalán végezte gazdasági tevékenységét, a felperesi jogelőd károsodásának időszakában az alperes részéről felróhatóság nem bizonyítható.

Az ítélet ellen, annak keresete szerinti megváltoztatása iránt a felperes terjesztett elő fellebbezést. Fellebbezésében sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a károkozás időtartamát leszűkítette az 1971 és 1985 közötti időre. Hangsúlyozta, hogy a műszaki szakértői vélemény szerint 1988-ig biztosan, 1992-ig pedig nagy valószínűséggel használtak a gyárban kék azbesztet, és az 'E' gyár sohasem volt teljesen zárt, ennek következtében a működése alatt mindvégig került a környezetbe azbeszt. A 2004-ig használt fehér azbeszt ugyanúgy bizonyítottan rákkeltő anyag, mint a kék azbeszt, és a szakértők azt sem tudták eldönteni, hogy kék vagy fehér azbeszt okozta-e a felperesi jogelőd halálát. Kérte ezért, hogy az Ítélet tábla a károkozás idejét 1971 és 1992 közötti időszakban állapítsa meg,

különös figyelemmel arra, hogy a mellhártya daganat lappangási ideje 20-50 év, de minimálisan 20 év.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte a Ptk. 100. §-át. A rendszertani és nyelvtani értelmezéséből ugyanis az következik, hogy a tulajdonos felelőssége fennáll a tőle eltérő használók által okozott károkért is. Hangsúlyozta, hogy az ingatlan tulajdonosának elővigyázatossági, ellenőrzési kötelezettségei vannak a tulajdonát képező ingatlan használatának átadása során, és ennek a kötelezettségének az alperes bizonyíthatóan nem tett eleget. Hivatkozott a Kúria Pfv.20.952/2007/3. számú ítéletében kifejtettekre. Kiemelte: az alperes maga is károkozó a Ptk. 100. §-a alapján. A szükségtelen zavarástól való tartózkodási kötelezettségét megszegte azzal, hogy az azbeszt-feldolgozás céljára megalapította az 'E' Vállalatot, a saját ingatlanát erre a célra rendelkezésre bocsátotta, lakókörnyezetbe telepítette a gyárat, az azbesztfeldolgozást annak ellenére engedélyezte, hogy azt más országokban már betiltották, és az 'E' Vállalat a saját vállalkozása volt. Rámutatott arra, hogy az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvény 8. § (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 1997. évi CLIV. törvény 44. § (2) bekezdése is kötelezettséget telepít az ingatlan tulajdonosára, melynek megszegése kártérítési felelősséget keletkeztet. Az alperes esetében a kártérítési felelősség valamennyi eleme fennáll. Rámutatott, hogy az alperes szomszédjogi kártérítési felelőssége nem zárja ki a Ptk. 344. § (1) bekezdése alapján az 'D' Kft-vel való egyetemleges felelősségét.

Fenntartotta, hogy a Ptk. 345. §-a szempontjából az üzemeltető és az üzembentartó személye nem feltétlenül esik egybe. Az alperes volt az üzembentartója az 'E' gyárnak, míg az üzemeltető az 'D' Kft volt. Utalt arra, hogy a bírói gyakorlat szerint üzembentartónak azt kell tekinteni, akinek felügyelete, irányítása és ellenőrzése alatt, a veszélyforrás elleni különleges védekezésre való kötelezettsége mellett a veszélyes üzemi tevékenység megvalósul [BH1988. 273.]. Kiemelte, hogy az azbesztcement gyártás állami monopólium volt. A rendszeres, tartós és ismétlődő tevékenység az alperes érdekében és javára valósulhatott meg, különös figyelemmel arra, hogy a gyár tulajdonosa mindvégig az alperes volt. Mindezek alapján pedig az alperes üzembentartói minősége megállapítható. Hivatkozott az 1991. június 9-ig hatályos Ptk. 174-175. §-ában foglaltakra. Álláspontja szerint az ingatlan-, egyben cégtulajdonos alperes közvetlen üzembentartói minőségére utal az 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdése, 3. § (1) bekezdése és 12. § (1) bekezdése is. Kiemelten hivatkozott a vörösiszap-katasztrófa ügyében keletkezett, és ÍH2013. 66. számon közzétett ítéletben kifejtettekre. Hangsúlyozta, hogy az azbesztcement gyártása a felhasznált anyagnál és az ipari gyártásnál fogva veszélyes üzem, ebből következően az 1976. évi II. törvény 46. §-a folytán a Ptk. 345. § (1) bekezdése szerinti felelősségi alakzat alapján kell az alperes felelősségét megállapítani. Megjegyezte, hogy a törvény nem zárja ki, hogy egy veszélyes üzemnek több üzembentartója legyen és az egyes üzembentartók önálló felelősséggel tartoznak.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az orvosszakértő véleményének helyes értékelése alapján határozta meg a felperesi jogelőd károsodásának legvalószínűbb időpontját. Hivatkozott a Fővárosi Ítéletábrla 6.Pf.20.901/2017/4-II. szám alatt, azonos tényállás mellett hozott ítéletében kifejtettekre. Hangsúlyozta, hogy a Ptk. 100. §-a sem a Fővárosi Ítéletábrla 2011. március 28-án tartott polgári kollégiumi ülésének összegző megállapításai, sem a Fővárosi Ítéletábrla, a Szegedi Ítéletábrla, illetve a Kúria érdemi döntései szerint nem jelent önálló kárfelelősségi szabályt, hanem kizárólag a Ptk. 339. § (1) bekezdésével együtt alkalmazandó. Ezért téves a felperesnek az az álláspontja, hogy szükségtelen zavarást csak az ingatlan tulajdonosa tud megvalósítani, és a tulajdonos felelősségének kimentésére nincs lehetőség. A felperes által hivatkozott Pfv.20.952/2007/3. számú kúriai ítélettel kapcsolatban azt emelte ki, hogy annak a pernek a tárgyát zavaró magatartástól való eltiltás és nem kártérítés képezte. Állította, hogy az 'E' Vállalat tevékenysége 1993 előtt megfelelt a jogszabályoknak. Álláspontja szerint önmagában az 1987. január 1-től hatályos 5/1986. (VIII. 10.)

EüM rendeletben foglalt levegőminőségi határértékek létéből következik, hogy ebben az időben még nem volt nyilvánvaló, hogy az azbesztkiporzás határértékre tekintet nélkül egészségkárosító hatású. Utalt arra, hogy a műszaki szakértő szerint az 'E' Vállalat folyamatosan a kor színvonalának megfelelő fejlesztéseket valósított meg az azbesztszálak levegőbe jutásának csökkentése érdekében, ami az akkor hatályos jogszabályok által előírt határérték alatti azbeszt szennyezést eredményezett. Ebből következően hiányzik a kártérítés egyik alapeleme, a felróhatóság. A világon máshol is gyártott, illetve használt azbeszt tartalmú termékek gyártása a Vállalat felróhatósága esetén sem lenne az államnak felróható. Az Állam felelőssége ugyanis nem alapozható arra, hogy nem hozott korábban, vagy szigorúbb szabályokat az azbeszt levegőszennyezés megakadályozására. Ennek oka, hogy polgári bíróság nem tehet a jogalkotónak a jogalkotás elmulasztásából eredő jogellenes magatartására vonatkozó megállapítást [BH2002. 264.].

Fenntartotta, hogy felelőssége a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott károkért való felelősség szabályai alapján sem áll fenn. Utalt a Fővárosi Ítéltábla 3.Pf.20.243/2009/3. számú ítéletében kifejtettekre, amely szerint nem tartozik felelősséggel a tulajdonában álló vállalat környezetszennyező tevékenységével okozott károkért. Álláspontja szerint, mivel a felperesi jogelőd azbeszt expozíciója 1993 előtti, nincs jelentősége annak, hogy ezt követően ki volt az 'E' Vállalat, illetve a jogutód gazdasági társaság tulajdonosa. Megjegyezte ugyanakkor, hogy az 'D' Kft. üzletrészenek tulajdonosa nem a Magyar Állam alperes, hanem az 'F' Rt. volt, ezért a mögöttes felelőssége egyáltalán nem jöhet szóba. Álláspontja szerint a Ptk. 345. § (1) bekezdése egyértelműen fogalmaz, amikor a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójára és nem pedig az ilyen tevékenységet folytató vállalat tulajdonosára telepíti a kárfelelősséget. Hangsúlyozta, hogy a felperes által hivatkozott vörösiszap-tározó gátfalának átszakadása esetében is a veszélyes üzemi tevékenységet folytató gazdasági társaságot és nem annak tulajdonosát kötelezték kártérítésre. Változatlanul állította, hogy nem folytatott veszélyes üzemi tevékenységet. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az 1976. évi II. törvény nem biztosított külön lehetőséget azon ingatlan tulajdonosával szembeni kárigény érvényesítésére, amelyen a környezetszennyező tevékenységet folytatták. Azt csak az 1995. december 20-án hatályba lépett Kvt. teremtette meg. Ennek következtében a környezetszennyező 'D' Kft.-vel való egyetemleges kártérítési felelőssége elméletileg is csak 1995. december 21. és december 31. napja között állhatna fenn, a felperesi jogelőd azbeszt expozíciója ugyanakkor 1993 előtti. Hivatkozott arra, hogy a Kvt. 102. §-a alapján egyébként is mentesülne a felelősség alól, mert megnevezte az ingatlan tényleges használóját és kétséget kizáróan bizonyította, hogy a felelősség nem őt terheli.

A Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében vizsgálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A fellebbezés nem megalapozott.

A Fővárosi Ítéltábla mindenekelőtt az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás kiegészítését tartotta szükségesnek azzal, hogy a perrel érintett, az 1977. évben elrendelt összevonást és kiigazítást követően 'A' 1 helyrajzi számon és 'C' 1 helyrajzi számon nyilvántartott ingatlanok tulajdonosa 1996. június 24-ig a alperes neve volt, de kezelőként előbb a ... és Műszaki Művek volt bejegyezve, amelynek szervezeti egysége volt a ... mű és az 1971-ben létrejött ... 'E' Csőgyár. 1981-ben megalakult a ... 'E' Vállalat, ettől kezdve a privatizálásig az 'E' Vállalat került az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetésre kezelőként.

Az indokolás felperes indítványának megfelelő további pontosítására az Ítéltábla nem látott lehetőséget. Az elsőfokú bíróság ugyanis alapvetően a kiegészített orvosszakértői vélemény szerint

állapította meg az azbeszt expozíció időtartamát. A szakértő pedig a műszaki szakvélemény megállapításainak, a felperesi jogelőd személyes körülményeinek (születési ideje, lakhelye stb.) és a betegség lappangási idejének értékelése alapján adta azt a véleményét, hogy a felperes megbetegedése szempontjából az azbeszt expozíció 1985-ig a legvalószínűbb. Megjegyzi az Ítéletábra, hogy az ügy jogi megítélésén egyébként nem változtatott volna az sem, amennyiben a károsodás ideje 1992-ig tolódik ki.

A fentiek szerint kiegészített tényállás mellett az Ítéletábra az elsőfokú bíróság döntését és nagyrészt annak indokait is helyesnek találta. A fellebbezésre tekintettel azonban az ítélet indokait az alábbiak szerint szükségesnek találta pontosítani, illetve kiegészíteni.

Az elsőfokú ítélet felülbírálata során az Ítéletábrának abból kellett kiindulnia, hogy a felperes a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján jogutódként érvényesített nem vagyoni kárigényt a perben. A felperes által megjelölt kárfelelősségi alakzatok közös sajátossága az volt, hogy a peres felek közötti szerződés hiányában kártérítési jogviszonyt csak a kár bekövetkezése hozhatott létre. A kártérítési igény elbírálása szempontjából ezért alapvető jelentőséggel bírt a kár bekövetkezése.

Az az elsőfokú eljárás során sem volt vitás a felek között, hogy a felperesi jogelődnek az élethez és egészséghez való, a Ptk. 76. §-a által védett személyhez fűződő joga sérült, és ennek következtében nem vagyoni kára keletkezett. Az orvosszakértői vélemény alapján bizonyított tény volt, a felperesi jogelőd megbetegedését és halálát a tüdő állományában lerakódó, majd onnan a mellhártya területére átkerülő azbesztszál(ak) okozták. A szakértő mesothelioma kialakulásával kapcsolatos megállapításaiból az is következett, hogy a daganat típusos tünetei megjelenéséig tartó hosszabb lappangási idő ellenére a rosszindulatú átalakulás folyamata a lerakódással megkezdődött. Az elsőfokú bíróság ezért helyesen járt el, amikor a felperes kárigényét az azbeszt expozíció idején hatályos jogszabályok alapján bírálta el.

A másodfokú eljárásban az alperes részéről már az sem volt vitatott, hogy a megbetegedést az állami vállalat által kifejtett ipari tevékenység, az azbeszt felhasználásából eredő levegőszennyezés okozta. Ez volt tehát az a jogellenes magatartás, mellyel okozati összefüggésben a kár bekövetkezett. A másodfokú eljárásban az Ítéletábrának lényegében abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy van-e az alperes részéről közvetlen károkozó magatartás, vagy egyébként olyan jogszabály, amely alapján más károkozó magatartásáért a felelőssége megállapítható.

A felperes fellebbezésében már nem hivatkozott a Ptk. 350. §-ának szabályára, ezért az Ítéletábra csupán annyit emel ki, hogy ebben a körben az elsőfokú bíróság jogi álláspontja helytálló volt, az állam és az állami vállalat közötti megbízási jogviszony hiányában a megbízottért való felelősség szabályai nem voltak alkalmazhatók.

A felperes az alperes kárfelelősségét egyrészt a veszélyes üzemi tevékenység szabályaira, másrészt a szomszédjogi szabályok megsértésére alapította. Az Ítéletábra a felperes álláspontjával csak annyiban értett egyet, hogy a Ptk. 345. §-ának szempontjából üzembentartónak az tekintendő, aki a fokozott veszéllyel járó tevékenységet rendszeresen és tartósan végzi. Ezt azonban a perbeli esetben – az alapító okiratában meghatározott tevékenység folytatásával – bizonyosan az állami vállalat végezte. Az állami vállalat a Ptk. 31. § (1) bekezdése és az 1977. évi VI. törvény 2. § (5) bekezdése szerint önálló jogi személyiséggel rendelkezett, a rábízott vagyonnal önállóan gazdálkodott [Ptk. 31. § (2) bekezdése, 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdése], kötelezettségeiért a rábízott vagyonnal felelt [Ptk. 31. § (3) bekezdése, 1977. évi VI. törvény 27. § (3) bekezdése]. Mindezekkel szemben abból, hogy az állami vállalat az állam gazdasági vállalkozása volt, eszközei állami tulajdonban

álltak, és az állam jogszabályban meghatározott módon irányította és felügyelte a tevékenységét még nem következett, hogy a tevékenység tényleges folytatója helyett az államot kellene üzembentartónak tekinteni. Az állami vállalat alapítása pedig önmagában még abban az esetben sem minősülhet fokozott veszéllyel járó tevékenységnek, ha az alapításra kifejezetten veszélyes üzemi tevékenység folytatása céljából került sor. Megjegyzi az Ítéletábra, hogy az 'E' Vállalatot egyébként sem közvetlenül az alperes, hanem az építésügyi és városfejlesztési miniszter alapította.

Az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor az 1976. évi II. törvény 46. §-a alapján is kizárta az alperessel szemben a tárgyi felelősség szabályainak alkalmazását. Az emberi környezetet veszélyeztető tevékenység folytatója ugyanis az állami vállalat és nem maga az állam volt. Olyan szabály pedig, amely a környezetet veszélyeztető, illetve károsító magatartásért az ingatlan tulajdonosának felelősséget megállapította volna, a Kvt. hatályba lépéséig nem volt. A felperesi jogelőd esetében az azbeszt expozíció már bizonyosan a törvény hatályba lépése előtt megtörtént, ezért a Kvt. szabályai nem voltak alkalmazhatók. Az alperesnek az eredményes mentesüléséhez a Kvt. 102. § (2) bekezdése értelmében egyébként is elegendő lett volna önmagában a bejegyzett kezelő személyére hivatkoznia.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg ítéletében, hogy a Ptk. 100. §-a önmagában nem kárfelelősségi szabály. A szomszédjogi szabályok sérelmére alapított, a szükségtelen zavarással összefüggésben keletkezett kár megtérítése iránti igényt a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján a szerződésen kívül okozott károkra vonatkozó általános szabályok szerint kell elbírálni.

A kiegészített ítéleti tényállás szerint a kezelő az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került, és ez a tény a Ptk. 100. §-a alkalmazása szempontjából jelentőséggel bírt. A Ptk. 100. §-a szerinti kötelezettségek ugyanis a tulajdonost terhelték, az állami tulajdonba álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969. (II.9.) Korm. rendelet 6. §-a pedig kimondta, hogy a kezelő az állami ingatlan tekintetében a tulajdonost megillető jogokat gyakorolja és a tulajdonos kötelezettségeit teljesíti. A kezelői jog tartalmának vizsgálata során az Alkotmánybíróság a 17/1992. (III. 30.) AB határozatában az állam és a kezelő szervezet közötti belső, kötelmi jellegű, illetve a kezelő és harmadik személyek közötti külső, dologi jogviszonyt különböztetett meg, és megállapította, hogy a kezelő a harmadik személyekkel fennálló, külső jogviszonyokban dologi jogi pozícióba került. Mindezekből pedig egyértelműen az következett, hogy mivel a kezelői jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, szomszédjogi alapon kizárólag a kezelővel szemben lehetett bármilyen igényt, így a szükségtelen zavarásból eredő kártérítési igényt is érvényesíteni. Mivel a kezelő jog folytán a szomszédjogi szabályok alapján a tulajdonos Magyar Államnak felelőssége nem állt fenn, az Ítéletábrának nem kellett állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a Ptk. 100. § és 339. § (1) bekezdésén alapuló igény a tevékenység tényleges folytatójával, vagy a tulajdonossal szemben érvényesíthető.

A felperes a másodfokú eljárásban az alperes felelősségét már az egészségügyi törvény megsértésére is alapította. Az 1972. évi II. törvénynek az alperes által hivatkozott 8. § (1) bekezdése azonban nem tartalmaz olyan szabályt, amely a más által kifejtett egészségkárosító magatartásért az ingatlan tulajdonosára telepítene kártérítési felelősséget.

Az államnak sem az állami vállalatokról szóló, sem a privatizációval kapcsolatos jogszabályok szerint nem állt fenn mögöttes felelőssége az állami vállalat által okozott károkért. A Cstv. 37. § (3) bekezdése azonban a mögöttes felelősség fennállása esetén is kizárta volna kártérítési igény érvényesítésének lehetőségét.

A kifejtettekre tekintettel az Ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért az Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a felperest az alperes jogi képviselőjének a fellebbezési eljárásban kifejtett tevékenységével arányos, áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezte. A felperes személyes költségmentességére tekintettel úgy rendelkezett, hogy a le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2018. február 13.

Világhy né dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

dr. Csóka István s. k.
s. k.
előadó bíró

dr. Lente Sándor
bíró